

В.О. Новак
Л.М. Новак

ПТАШИНА
ВІКТОРИНА

Бібліотечка клубу "Aves"

В.О. Новак, Л.М. Новак

**ПТАШИНА
ВІКТОРИНА**

Голосків – 2003

**Подільський клуб любителів птахів "Aves"
Голосківська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів**

Бібліотечка клубу "Aves"

Випуск І.

Пташина вікторина.

Автори: **Новак Володимир Олександрович.** Відмінник освіти України, учитель І-ї категорії Голосківської ЗОШ І-ІІІ ступенів, Голова Подільського відділення Українського товариства охорони птахів та клубу "Aves".

Новак Любов Миколаївна. Учитель І-ї категорії Голосківської ЗОШ І-ІІІ ступенів Летичівського району Хмельницької області.

Даний випуск посібника включає понад 500 питань про птахів, про різні сторони їхнього життя, про зв'язок птахів з людиною та деякими науками. Питання можуть бути використані при проведенні занять з екології, біології, географії, історії, природознавства, на різноманітних святах, вечорах, конкурсах екологічної тематики. Крім того, посібник дозволить поглибити знання та пізнати багато нової інформації про птахів. Методичний посібник розрахований на вчителів біології, керівників юннатівських гуртків, студентів природничих факультетів вузів, учнів загальноосвітніх шкіл, технікумів та училищ, любителів природи та орнітологів.

Відповідальний за випуск: В.О. Магдін

Рецензент: Л.М. Шаріпова – методист Летичівського відділу освіти.

ВСТУП

Птахи настільки звичні для нас, що ми мало звертаємо уваги на них. Де не глянь – скрізь вони є: у лісі, у полі, на річці, на болоті, в парку, в горах, на подвір'ї і навіть на підвіконні. Пливають, скачуть, летять, сидять, ходять... То чи так добре ми їх знаємо? Прикро, але не настільки, щоб цим можна було пишатись.

Пробудити цікавість до птахів - ось одне із завдань цієї книжечки. Бо тільки допитлива людина стане уважно приглядатись до пролітаючого птаха, може помітити ті, здавалося б, дрібниці, які не вирізняються. А з цікавості розпочинається пізнання, захоплення і бажання дізнатись більше.

А чи могли б ми сконструювати дельтаплан, якби птахи не підказали його конструкцію? А хіба не феноменальні здібності птахів до орієнтації та навігації, що дозволяють знайти рідну домівку за тисячі кілометрів? А як можна долати без відпочинку відстані у 6000 кілометрів? Все це викликає подив і цікавість. Ось чому вивчення птахів триває. Спробуйте спостерігати, чути, поважати птахів. Зумійте побачити у них красу!

Ця книжечка допоможе вам переконатись у тому, що незвичайне – поруч. Ви зможете пересвідчитись у своїх знаннях, а також отримаєте порцію нових відомостей про птахів. Зможете використати наведені тут питання для проведення екологічних, зоологічних масових заходів, для підготовки уроків по зоології, екології, народознавству та природознавству. А також зрозуміти взаємозв'язок орнітології – науки, що вивчає птахів, з історією, літературою, географією...

Інформація цієї книжечки буде корисна і дорослим, і дітям. Користуйтеся на здоров'я!

Зміст «Пташиної вікторини» може бути доповнений вашими пропозиціями і даними.

Свої зауваження, доповнення і пропозиції можете надіслати нам на адресу:

Подільський клуб любителів птахів «Aves», школа с. Голосків, Летичівський р-н, Хмельницька обл. 31535

ПТАШИНІ МІГРАЦІЇ

1. Які птахи прилітають до нас з півдня першими? (шпак, жайворонок польовий, чайка).
2. Які співочі птахи прилітають до нас весною останніми? (іволга, кобилочки, бджолоїдка).
3. Який мисливський птах частину дороги на південь іде пішки?(деркач).
4. Чи всі птахи відлітають від нас в теплі краї? (Ні. Близько 60 видів осілі).
5. Коли відлітають від нас останні мартини і качки? (коли водойми замерзнуть).
6. Коли вперше стали кільцювати птахів? (в 1899 році).
7. В якій країні вперше почали кільцювати птахів? (Данія).
8. Який птах пролітає найбільшу відстань від місць гніздування до місць зимівлі? (полярний крячок, 17000км).
9. Скільки пролітає за день білий лелека під час міграції? (400км).
10. На яку найбільшу відстань без посадки зареєстровано переліт птахів і якого вони виду? (6000км., єгипетська чапля).
11. Яких птахів відмічено найвище над землею? (африканський гриф – 12150 м., гуси - 9500м).
12. Що є сигналом до відльоту з місць гніздування чи зимівлі для більшості птахів? (зміна тривалості світлової частини доби).
13. Як орієнтуються птахи під час міграції вночі? (по зірках).
14. В який період доби міграція горобиних птахів найінтенсивніша? (2-3 год. після сходу сонця і за 2-3 год. до заходу сонця).
15. Який представник куриних є перелітним птахом? (перепел).
16. Який представник дятлоподібних є перелітним? (крутиголовка).
17. Куди відлітають на зиму ластівки? (у Африку, південніше пустелі Сахара).
18. Ще до середини XIX століття вважали, що ластівки на зиму ховаються... А куди саме? (на дно різних водойм).

19. Яким був перший доказ того, що лелеки відлітають зимувати у Африку? (в 1822 році у Німеччині піймали лелеку, в шиї якого стирчала африканська стріла).
20. Для яких птахів наш регіон і є "теплим краєм" для зимівлі? (для зимняка, підсоколика малого, снігура, омелюха, пуночки та деяких інших північних птахів).

ГНІЗДОВА БІОЛОГІЯ ПТАХІВ

1. Де гніздяться шпаки крім шпаківень? (дупла, нори в урвищах, під дахами у щілинах).
2. Чи будують наші птахи гнізда в теплих краях? (ні).
3. Який птах "штукатурує" своє гніздо трухою? (дрозди, а найбільше дрізд співочий).
4. Чи всі птахи виводять своїх пташенят раз на літо? (ні. Деякі горобині мають по 2-3 виводки, а сизі голуби - інколи до 4).
5. Які наші птахи відкладають яйце просто в ямку? (деякі кулики, інколи крячки).
6. Чиї пташенята не знають своєї матері? (зозулі).
7. Як виводять пташенят смітні кури? (в інкубаторі – велика купа гниючих решток рослин, в яку самка відкладає яйця, а самець час від часу їх розгрібає чи загрибає, в залежності від температури).
8. Скільки яєць відкладають кулики? (найчастіше 2-4).
9. Яка сова будує гніздо? (болотяна сова).
10. Куди дівається шкарлупа яєць, з яких вилупились пташенята? (дорослі птахи відносять її подальше від гнізда).
11. Чим відрізняються гнізда сільської і міської ластівок? (у міської воно суцільне, лише з круглим отвором, а у сільської у вигляді корзинки).
12. Чому гнізда зяблика, щиглика, довгохвості синиці непомітні у гілках? (бо вони зверху вкриті мохом чи лишайником, які ростуть на даному дереві).
13. Які пташині таємниці відкриває для нас листопад? (стають помітними їх гнізда).
14. Який птах виводить пташенят навіть взимку? (шишкар, так як годує пташенят насінням з шишок).
15. Чи дихають пташенята, поки вони в яйці? (так).

16. Який тропічний птах замурує самку у дуплі, коли вона виводить пташенят, і чому? (птах-носоріг. Самка в цей час линяє і літати не може).
17. Як виводить своїх пташенят птах медоїд (медоукажчик)? (підкидає свої яйця в гнізда інших птахів, але прилітає пізніше годувати своїх пташенят).
18. Які дрозди селяться колоніями? (чикотні, або дрозди-горобинники).
19. Скільки яєць відкладає зміїд? (одне).
20. Як великі види пінгвінів висиджують яйця? (вони тримають їх на лапах, прикриваючи складкою на череві).
21. Які птахи починають першими висиджувати пташенят? (крук, голуб сизий, сова сіра, пугач, сова вухата – часом уже в кінці лютого).
22. Який птах будує гніздо у формі "рукавички"? (синиця-ремез).
23. Як виглядає гніздо горобця хатнього збудоване в кроні дерева? (шароподібне, зроблене з трави і пір'я, вхід збоку).
24. Які птахи будують гнізда в норах на земляних урвищах? (берегові ластівки, рибалочки, сиворакші, шпаки, польові і хатні горобці, бджолоїдки, боривітри...).
25. Які птахи будують плаваючі гнізда? (норці, або пірникози).
26. Гнізда яких птахів використовують у їжу? (стрижів саланганів з Південно-східної Азії, вони їх роблять зі слини).
27. У кладці якого птаха найбільше яєць? (куріпка сіра).
28. Які види птахів при виведенні пташенят використовують так звані "дитячі садки"? (пінгвіни, фламінго, пелікани).
29. Які хижі птахи роблять свої гнізда на землі? (луні, степові орли).
30. Який птах несе найбільше яйце? (африканський страус).
31. Які наші птахи будують найбільші гнізда? (орлан-білохвіст, чорний гриф).
32. Який птах несе найбільше яйце відносно маси тіла? (ківі, яйце становить $\frac{1}{4}$ маси тіла).
33. Який птах в Україні несе найбільші яйця? (лебідь-шипун).
34. Який найбільший птах може будувати свої гнізда у населених пунктах? (лелека білий).
35. У якого виду птахів самка відкладає яйця спочатку в одне гніздо, а потім в інше. Після чого першу кладку насиджує самець, а другу сама самка? (кулик - білохвостий пісочник).

36. У яких птахів маса трьох відкладених яєць дорівнює загальній масі самки? (один з видів смітних курей).
37. Скільки видів птахів підкидають свої яйця в чужі гнізда, як це робить зозуля? (близько 75).
38. Яку максимальну кількість яєць може знести зозуля? (26).
39. У гнізда скількох видів птахів може підкидати свої яйця зозуля? (близько 50).
40. Скільком відсоткам дорівнює число пташенят по відношенню до відкладених яєць у крижня? (близько 25%).
41. Скільком відсоткам дорівнює число пташенят по відношенню до відкладених яєць у дуплогнізних птахів? (до 85%).
42. Скільком відсоткам дорівнює число пташенят по відношенню до числа відкладених яєць у дрібних горобиних? (до 55%).
43. Які хижі птахи селяться колоніями? (кібчики).
44. Який вид синиць може сам видовбати собі дупло у трухлявому стовбурі? (гаїчки).
45. Скільки яєць у гніздах голубів? (два).
46. Повзик завжди гніздиться у дуплах з діаметром льотка 3 сантиметри, а що він робить якщо діаметр льотка більший? (обмазує краї отвору дупла болотом, поки діаметр льотка не стане 3 см.).
47. Яка качка робить своє гніздо в дуплах? (гоголь).
48. Скільки років дятли використовують зроблене ними дупло для гніздування? (як правило лише один сезон).
49. Який птах починає будувати своє гніздо з "даху"? (ремез).
50. Який птах середніх розмірів будує шароподібне гніздо з боковим входом з гілок? (сорока).
51. У якого птаха гніздо з риб'ячих кісток? (у рибалочки).
52. Як називається штучна гніздівля для птахів? (шпаківня, синичник, дуплянка).

ПТАХИ ВЗИМКУ

1. Які наші птахи ночують у снігу? (куріпка сіра, тетерев, рябчик).
2. Що птахам страшніше взимку – голод чи холод? (голод).

3. Які північні птахи живуть у нас лише взимку? (снігур, омелюх, канюк-зимняк, пуночка, рогатий жайворонок, підсоколик малий).
4. Шкідливі чи корисні синиці взимку, якщо в цей час у садках немає комах? (корисні, вони поїдають личинок, яйця та тих комах, які сховались у корі дерев, різних щілинах, сухому листі).
5. Чому взимку птахи коли відпочивають настовбурчують пір'я? (між розчепірим пір'ям міститься більше повітря, ніж коли пір'я щільно прилягає до тіла, а повітря погано проводить тепло, тому організм птаха менше охолоджується).
6. Який сокіл прилітає до нас зимувати? (підсоколик малий, або дербник).
7. Як називають птахів, які живуть у нас цілий рік? (осілі)
8. Який найменший птах зустрічається у нас взимку? (корольок, або золотомушка).
9. Які водоплавні птахи нерідко залишаються у нас зимувати? (крижні та лебеді-шипуні).
10. Який птах першим починає співати весняну пісню ще взимку? (синичка велика).
11. Які птахи їстимуть гарбузове насіння покладене у годівницю? (усі синички, повзик).
12. Яку їжу покладену у годівничку їстимуть практично всі види птахів, які до неї прилітають? (подрібнений грецький горіх).

ПТАХИ І ПОЛІТ

1. Які птахи не сідають на землю? (стрижі, фаетони).
2. Який співочий птах не сідає ні на дерева, ні на кущі? (жайворонок польовий).
3. Який птах може літати хвостом вперед? (колібри).
4. Який птах літає найшвидше? (сокіл-сапсан, коли атакує - то 360 км/год.)
5. Який птах літає, часто не сідаючи більше доби? (альбатрос).
6. Який невеличкий сокіл може зависати як жайворонок? (боривітер).

7. Який птах робить найбільше помахів крил за секунду? (колібри).
8. Які птахи у польоті згинають шию у вигляді латинської букви "Z"? (усі чаплі).
9. Які сучасні птахи утворюють найбільші зграї? (червонодзьобий ткачик в Африці, до 40-72 млн. особин).
10. На якій найбільшій висоті відмічені птахи? (африканський гриф зіткнувся з літаком на висоті 12150м., а сірих гусей бачили над Гімалаями на висоті 9500м.).
11. Які птахи літають зовсім безшумно? (сови).
12. Які найважчі птахи на землі, що можуть літати? (африканський гриф - до 18кг., дрохва - до 18-20кг.).
13. Які птахи не вміють літати? (африканський страус, ему, нанду, ківі, галапагоський баклан, какапо, такахе...).
14. Чому стриж, коли сів на землю, злетіти вже не може? (бо в нього довгі крила, а ноги коротенькі і підстрибнути на них він вже не може).
15. Який птах під час токування виконує в польоті "мертву петлю"? (орел-карлик).

БУДОВА ТІЛА І ФІЗІОЛОГІЯ ПТАХІВ

1. Найменший птах України? (волове очко, корольок, вівчарик).
2. У яких птахів самка більша і сильніша за самця? (сови, денні хижі птахи).
3. Який найменший птах у світі? (колібри-ельфа, довжина 6см., вага 1,6г.).
4. Чому у дятлів міцний хвіст? (тому що вони опираються на нього, коли довбуть дерево).
5. Який найбільший за вагою птах зустрічається на Україні? (дрохва, близько 18-20 кг.).
6. Який з дятлів на Україні найбільший? (чорний дятел, або жовна).
7. Що особливого в будові пташиних кісток? (вони легкі, бо порожнисті всередині).
8. У якого лісового птаха очі майже на потилиці? (слуква, або вальдшнеп).

9. Чому тіло мертвого шишکارа в теплі довго не розкладається? (він живиться насінням хвойних дерев, тому тіло просочене хвойною смолою).
10. У якого птаха тільки по два пальці на ногах? (африканський страус).
11. Який птах формою оперення хвоста нагадує старовинний музичний інструмент? (птах-лірохвіст з Австралії).
12. Який найвищий птах на Україні? (сірий журавель, 1,2м).
13. У яких птахів в Україні найбільший розмах крил? (чорний гриф до 2,8м., білоголовий сип, орлан білохвіст, беркут до 2,5м.).
14. У яких птахів у світі найбільший розмах крил? (мандрівний альбатрос, кондор до 3,5-4м.).
15. Найвищий птах, який існував за часів середньовіччя на острові Мадагаскар? (епіорніс, висотою 5м.).
16. Який найвищий сучасний птах? (африканський страус, висота 2,7м.).
17. Скільки за 1хв. робить ударів серце колібрі? (1000).
18. Яка максимальна тривалість життя птахів? (рекорд - кондор у зоопарку прожив 70 років, а взагалі йому було не менше 78, так як потрапив туди дорослим, а беркут – 80 років).
19. Які органи чуття найкраще розвинені у птахів? (зір, слух).
20. Які органи чуття найгірше розвинені у птахів? (нюх).
21. Яка найбільша на Україні сова? (пугач).
22. Який найбільший представник ряду горобиних? (крук).
23. Які розміри найбільшого пінгвіна? (імператорський пінгвін, висота 1,2м., вага 40кг).
24. М'який, ніжний покрив на тілі птаха? (пух).
25. Передня частина голови птаха? (дзьоб).
26. Скільки важить найменший і найбільший птах України? (корольок-5-7г., дрохва – близько 18-20кг.).
27. Який дятел найбільший у світі? (мексиканський імператорський дятел, довжина тіла 58см.).
28. Який орган чуття найкраще розвинений у сов? (слух).
29. Як називається кістка у птахів до якої кріпляться м'язи крил? (кіль).
30. Які птахи мають лускоподібне пір'я? (пінгвіни).
31. У яких птахів не буває пуху? (тукани).
32. У якого птаха найбільше пір'їн? (лебідь-шипун, 25216).

33. У яких птахів може змінюватись забарвлення оперення, якщо вони попали під дощ? (турако, що живуть в Африці).
34. У яких наших сов на голові є «вушка» з пір'їн? (пугач, совка, вухата сова).
35. Які птахи можуть бачити все, що робиться навколо них, не повертаючи голови? (слуква, або вальдшнеп та дрімлюга).
36. Як називаються пір'їни хвоста? (стернові, або рульові).
37. Скільки у співочих птахів стернових пер? (як правило 12).
38. Скільки у птахів на одному крилі махових пер? (10, одне з яких недорозвинене).
39. Що таке статевий деморфізм у птахів? (відмінності в забарвленні і розмірах між самцем і самкою).
40. Найменша з наших сов? (сичик-горобець).
41. У птахів якого ряду на ногах є шпори? (куроподібні).
42. Найбільший представник ряду куриних? (глухар).
43. Представник ряду куриних з найдовшими надхвостовими перами? (павич).
44. У пташенят якого тропічного птаха на крилах є кігті, якими вони можуть чіплятись за гілки? (гоацин).
45. У якого з наших птахів найдовший дзьоб? (пелікан).

ЖИВЛЕННЯ ПТАХІВ

1. Який горобиний птах, шукаючи корм, може пірнати під воду? (оляпка).
2. Які співочі птахи – хижачи? (сорокопуди).
3. Який птах годує своїх пташенят рибою і мостить з риб'ячих кісток гніздо? (рибалочка).
4. Як ластівки і стрижи п'ють воду? (нальоту).
5. Які птахи завдають шкоди бджільництву? (бджолоїдка, а синичка велика у зимовий період).
6. Чому в ясну погоду ластівки літають високо, а у похмуру, дощову - низько над землею? (бо саме там в цей час найбільше комашок).
7. Чи запасують птахи корм на зиму? (лише деякі. Сойка, ховає у різні щілини жолуді, горішки. Теж саме з горішками і зернятками робить повзик, але вони не завжди їх потім знаходять).

8. Чим живиться колібрі-ельфа? (нектаром квітів).
9. Як обходяться без прісної води морські птахи? (вони п'ють морську воду, а своєрідним фільтром є пара сольових залоз).
10. Які птахи можуть їсти колорадських жуків? (сірі куріпки, фазани, цесарки, починають їсти шпаків та індики).
11. Який хижий птах живиться тільки рибою? (скопа).
12. На якій відстані сокіл кібчик може побачити бабку (стрекозу)? (800м.).
13. За що дехто з садоводів не любить шпаків? (вони завдають шкоди: поїдають ранні черешні, виноград).
14. Якого птаха і чому називають "санітаром лісу"? (дятла. Знищує короїдів та інших шкідників лісу, відшукуючи їх у сухій деревині).
15. Скільки приблизно сіра сова знищує мишовидних гризунів протягом року? (1000).
16. Скільки днів без їжі можуть найдовше прожити хижі птахи? (орлан білохвіст – 45 днів, біла сова – 24, беркут – 21).
17. Комахоїдний хижий птах? (осоїд).
18. У якого птаха є власна "кузня"? (у дятла. Тут він роздовбує шишки, дістаючи насіння).
19. За скільки годин сич повністю перетравлює мишу? (за 4).
20. За скільки хвилин ягоди проходять через травний тракт омелюхів? (за 8 – 10).
21. Скільки, як правило, ловить мишей канюк протягом дня? (5, а коли мишей дуже багато, то до 14).
22. Який відсоток, по відношенню до маси тіла, становить маса їжі за добу у колібрі? (200%).
23. Рябки населяють пустині і степи, а де ж вони знаходять воду? (на водопій вони летять за десятки чи сотні кілометрів, до найближчої водойми).
24. Де шукає собі корм оляпка? (на дні гірських рік та струмків).
25. Скільки гусениць протягом дня може з'їсти велика синиця? (близько 600).
26. Що відіграє роль зубів у птаха для перетирання їжі? (камінці у шлунку, які вони ковтають).
27. Який птах вміє самостійно добувати березовий чи кленовий сік навесні? (дятел).

28. Що їдять снігурі взимку? (ягоди калини чи горобини, насіння клена, бруньки різних дерев).
29. На які дві основні групи за характером живлення ми поділяємо дрібних птахів? (комахоїдні та зерноїдні).
30. Як називається розширена частина стравоходу у птахів? (воло).
31. Як називається утворення з неперетравлених решток їжі, які відригають хижі птахи? (погадка).

ПТАШИНІ ПІСНІ

1. Який птах "співає" хвостом? (кулик бекас).
2. Пташенята якого птаха сичать як змії? (крутиголовки).
3. Який птах кричить як кіт? (сойка).
4. Який птах видає звуки подібні до гавкання собаки? (самець білої куріпки).
5. Голос якого птаха нагадує надривний сміх? (пугач, мартин сріблястий, реготун чорноголовий).
6. У яких співочих птахів співають і самець, і самка? (снігур).
7. Голос яких качок нагадує свист? (свищ, чирок-свистунок, або чирянка менша).
8. Який птах вранці починає співати першим? (чорна горихвістка близько 4 години ранку).
9. Який птах видає звуки схожі на бекання ягняти? (бекас).
10. Скільки раз самець зозулі може повторювати свою пісню? (до 60).
11. Який попугай може вимовляти найбільше слів людської мови? (сірий попугай, або жако. Рекорд 800 англійських слів).
12. Як звучить голос самки зозулі? (схоже на регіт).
13. Як виконує шлюбну пісню білий пелека? (стукаючи дзьобом).
14. Які особливості токової пісні глухаря? (під час деяких етапів пісні він нічого не чує).
15. Який птах вважається найкращим співаком? (соловейко).
16. Голос якого птаха нагадує гру на флейті? (іволги).

ПОВЕДІНКА ПТАХІВ

1. Що роблять дрібні птахи, коли вдень помітять сову? (з криком літають навколо неї, атакують).
2. Як руда чапля захищає пташенят від променів сонця? (розправивши крила стає так, щоб на пташенят падала тінь).
3. Що приваблює граків, коли орють поле? (різні жуки, їх личинки та черв'яки, які є у ґрунті).
4. Де влітку найкраще спостерігати сліди птахів? (біля водойм, на мокрому ґрунті).
5. З якими птахами кочують восени і взимку дятли? (з синичками, повзиками, підкоришниками).
6. При необхідності змінити місце життя слуква (кулик-вальдшнеп) перелітає на інше місце, але при цьому забирає і пташенят. Як він це робить? (затискає пташеня між лапами і так летить).
7. Чому багато птахів люблять купатись у піску? (щоб позбавитись паразитів, які витрушуються разом з піщинками).
8. На скільки градусів може повертати голову сова? (на 270°).
9. Який птах може лазити по стовбурі дерева головою вниз? (повзик).
10. Як бугай ховається від небезпеки? (він витягує голову і дзьоб вертикально, щоб стати непомітним в очереті).
11. Як називається поведінка тетеревів, коли вони збираються навесні у групи? (токування).
12. Які птахи запасують корм на зиму? (повзик – ліщинові горішки, сойка – жолуді, горіхівка – кедрові горішки).
13. Що роблять деякі птахи, коли до їх гнізда наближається хижак, або людина? (птах прикидається пораненим, скаче по землі, тягне крило).
14. Чому інколи ледьки викидають своїх пташенят з гнізда? (тому що не хватає корму, щоб усіх прогодувати).
15. Чому у гніздах сов можна побачити пташенят різного віку одночасно, яке це має значення для виживання потомства? (самка починає насиджувати з першого відкладеного яйця. В голодні роки старші пташенята

поїдають менших і цим забезпечують собі виживання, інакше загинули б усі).

16. Навіщо шпаки приносять у гніздо зелені стебла рослин? (для дезинфекції).
17. Яка синичка зустрічається лише у хвойних лісах? (чубата синичка).
18. Яка найбільша користь від зозулі? (вона практично єдина, що поїдає волохатих гусениць).
19. Хто у лісі встромляє шишки у щілини, чи за сучки на деревах? (дятел).
20. Якого птаха своїм забарвленням і поведінкою нагадує зозуля? (яструба).

ПТАШИНІ НАЗВИ

1. Назви яких птахів пов'язані з сірим кольором? (сіра гуска, сіра качка, сіра кропив'янка, сіра чапля, сірий сорокопуд, сірий папуга, сірий журавель, сіра сова).
2. Назви яких птахів пов'язані з білим кольором? (білий лелека, біла гуска, біла чапля, біла куріпка, біла сова, біла плиска, біла синиця).
3. Назви яких птахів пов'язані з чорним кольором? (чорний лелека, чорний журавель, чорний шуліка, чорний серпокрилець, чорна синиця).
4. Назви яких птахів пов'язані з зеленим кольором? (зелений дятел, зелений вівчарик).
5. Назви яких птахів пов'язані з жовтим кольором? (жовта чапля, жовта плиска).
6. Хто такий секретар? (хижий птах ряду соколоподібних, що населяє Африку).
7. Який птах має назву корабля? (фрегат, чайка).
8. Назви яких птахів збігаються з назвами рослин? (чечевиця, подорожник, рябчик, ківі).
9. У назві якого хижого птаха необхідно замінити одну літеру, щоб отримати назву свійської тварини? (орел – осел).
10. Як називається австралійський страус? (ему).

11. Як називається американський страус? (нанду).
12. Назва якого птаха нагадує крик жаби? (квак).
13. У якого птаха родини в'юркових назва більше підходить для хижака? (костогриз).
14. Яка правильна наукова назва птаха, якого у нас народ називає "шуліка"? (яструб великий).
15. Який птах, ссавець і жук мають однакову назву? (носоріг).
16. Назва якого попугая схожа на назву однієї з найбільших річок світу? (амазон).
17. Назва якого птаха збігається з назвою відомого прального порошку? (аріель, тропічний птах).
18. Назва якого птаха збігається з назвою релігійного сану? (кардинал, журавель-монах).
19. Яка латинська назва класу птахи? (Aves).
20. Назви яких птахів використано для назв найсильніших українських команд? (сокіл, беркут).
21. Назва якого птаха використана для назви команди НХЛ з міста Пітсбург? (пінгвіна).
22. Які народні назви білого лелеки вам відомі? (боцюн, бусол, чорногуз, жабоїд, боцюня, бузьок...).
23. У назвах яких птахів згадується шевський інструмент – шило? (шилохвістка, шилодзьобка).
24. Якого хижого птаха називають "мишоїд"? (канюка).
25. Назви яких птахів походять від назв рослин, якими вони живляться? (коноплянка, омелюх, вівсянка, дрізд-горобинник).
26. Як називається найдавніший викопний птах? (археоптерикс).
27. Які ви знаєте вимерлі види давніх птахів? (гесперорніс, іхтіорніс, фароракос, діатрима).
28. Назви яких птахів походять від назв плодів, якими вони живляться? (шишкар, горіхівка, бананоїд).
29. Яких птахів називають "мерами" пташиних базарів? (бургомістрів).
30. У назвах яких птахів використовуються атрибути радянської символіки? (серпоклюв та молотоглав).

ПТАХИ І ГЕОГРАФІЯ

1. Де живуть пінгвіни? (Антарктида та острови навколо неї, південні узбережжя Африки, Південної Америки, Австралії).
2. Яке місто має назву птаха? (Орел в Росії).
3. Де живуть колібрі? (в Америці).
4. Де живуть райські птахи? (на північному сході Австралії та острові Нова Гвінея).
5. Де живуть папуги какаду? (в Австралії).
6. Де живуть папуги ара? (в Америці).
7. Де живуть нанду? (в Південній Америці).
8. Де живуть ему? (в Австралії).
9. Який вид пінгвінів живе майже на екваторі? (галапагоський пінгвін на островах Галапагос).
10. Який вид птахів щороку здійснює мандрівку від північного полярного кола до південного? (полярний крячок).
11. Який найбільший птах у Африці? (страус).
12. Який найбільший птах у Південній Америці? (нанду та кондор).
13. Який найбільший птах в Австралії? (ему).
14. Який найбільший птах на острові Нова Гвінея? (казуар).
15. Який найбільший птах в Європі? (дрохва).
16. Який найбільший птах в Антарктиді? (імператорський пінгвін).
17. Де живуть дарвінівські в'юрки? (острови Галапагос в Тихому океані).
18. Де, крім Африки, ще донедавна зустрічались африканські страуси? (на Аравійському півострові в Азії).
19. Де жив найбільший птах, якого бачили люди? (на острові Мадагаскар жив епіорніс висотою до 5 метрів).
20. На островах якого океану жили дронти? (Маскаренські острови у Індійському океані).

ПТАХИ І СУСПІЛЬСТВО

1. Чи може птах спричинити аварію літака? (так, якщо зіткнеться з ним у польоті, таке буває досить часто).
2. Як давно відома голубина пошта? (ще у древніх державах Вавилоні, Ассирії та Римській імперії).

3. Заради чого, крім красивого оперення і співу, утримували в минулому канарейок? (для визначення наявності чадного газу та метану у шахтах, так як людина зразу його не відчуває, а канарейки зразу гинуть).
4. Чим цінна для людини гага? (ціниться гагачий пух. Ним самка вистилає гніздо. Заготовляють з кожного гнізда 15-20 грам пуху, без шкоди для кладки. Речі, пошиті з використанням пуху, дуже теплі і легкі.).
5. Яких птахів у Франції в 1916 році під час першої світової війни навчали нападати на ворожі аероплани? (орлів).
6. Як давно існує соколине полювання? (близько 2500 років).
7. Які птахи інколи завдають шкоди бджільництву? (бджолоїдки).
8. Які птахи стають своєрідним лихом в період дозрівання винограду в Південній Європі? (шпаки).
9. На яких птахів дозволено полювання в мисливський сезон? (гуска сіра, крижень, чирянки, попелюх, лиска, курочка водяна, припутень).
10. В який період дозволено полювання на птахів в Україні? (з середини серпня до кінця січня).
11. Як називається цінне азотне добриво, яке утворилось біля пташиних базарів з їх посліду? Добувають його у Чилі. (гуано).
12. Якого птаха люди приручили для ловлі риби? (баклана).
13. Які цінні мисливські види занесені до Червоної книги України через різке падіння їх чисельності? (червоновола казарка, огар, білоока чернь, гоголь, гага, крех середній, глухар, дрозд, хохітва, лежень, кульони).
14. Яких птахів в Україні офіційно вважали шкідливими до кінця шістдесятих років? (більшість хижих птахів, сов та чапель).
15. Які основні причини зниження чисельності хижих птахів? (браконьєрський відстріл, використання пестицидів, зміни природного середовища, загибель на лініях електропередач).
16. Які сови занесені до Червоної книги України? (пугач, сичик-горобець, сипуха, сич волохатий, бородата сова, довгохвоста сова).

17. Американські індіанці нагороджували своїх воїнів за відвагу та подвиги пір'їнами птаха. А якого саме? (орлана білоголового та беркута).
18. З шкірок якого птаха виготовляли так зване "пташине хутро"? (гагар та норців).
19. З пір'я якого птаха виготовляють волян для професійної гри у бадмінтон? (гуски).
20. Назвою якого птаха працівники міліції називають нерозкриті вбивства? (глухар).
21. Який птах є емблемою української республіканської партії "Собор"? (ластівка).
22. Якому птахові завдячує своєю назвою напій "коктейль"? (півневі, дослівно – півнячий хвіст).

ПТАХИ І ЛІТЕРАТУРА

1. Який птах має назву, що збігається з прізвищем відомого письменника? (гоголь).
2. На якому птахові літала Дюймовочка? (на ластівці).
3. Які птахи врятували Івасика-Телесика? (гуси-лебеді).
4. Яких птахів випускав Ной для пошуків суходолу після потопу? (спочатку крука, а потім голуба).
5. Який птах був одним із друзів Вінні-Пуха? (сова).
6. До якого виду належало гідке каченя з казки Андерсена? (лебідь).
7. Який птах був у капітана Флінта у творі Стівенсона "Острів скарбів"? (папуга).
8. Назва якого птаха фігурує у назві вірша В.Симоненка, де є слова " Можна все на світі вибирати сину, вибрати не можна лише Батьківщину "? (лебедя).
9. Яких птахів згадує М.Горький у своєму вірші "Песня о буреви́стнике"? (буревісник, пінгвін, чайка).
10. З якими птахами порівнює своїх сестер Т.Г.Шевченко у вірші? (з голубками).
11. Який птах фігурує у назві вірша Т.Г.Шевченка? (сова).
12. З якого дерева зірвала гілочку голубка і принесла Ною після потопу? (з оливкового дерева).

13. У якого птаха виманила сир лисиця у відомій байці? (у ворони).
14. Який птах з відомої байки допомагав тягнути віз щуці і раку? (лебідь).
15. Хто написав ці рядки: "Мамо, іде вже зима, Снігом травицю вкриває, В гаю пташок вже нема... Мамо, чи кожна пташина В вирій на зиму літає?" (Леся Українка).
16. Якому птахові осел порадив поучитись співати у півня в одній із байок Крилова? (соловейкові).
17. Який птах насміхався з чижика, що попався у сільце, у відомій байці Глібова? (голуб).

ПТАХИ ТА ІСТОРІЯ

1. Які птахи, за легендою, врятували Рим? (гуси).
2. Назвіть птахів, яких повністю винищили люди після 1600р.? (дронт, мандрівний голуб, моа, безкрила гагарка, епіорніс ... більше 100 видів).
3. Яка назва одного із видів куриних Південної Америки, якщо вона збігається з іменем дружини легендарного Одісея? (пенелопа).
4. Коли вперше при дворі князів Київської Русі появився соколиний двір? (в IX ст.).
5. Коли і де вперше було створено товариство охорони птахів? (в 1885р. створено Одюбонівське товариство у США).
6. Коли вперше була опублікована перша Червона книга? (1966р.).
7. В якому році сталося перше зіткнення літака з птахом, яке закінчилось загибеллю льотчика? (в 1912 році у Каліфорнії).
8. В якому році було припинено кампанію боротьби з "шкідливими" хижими птахами в СРСР і припинено виплачування премій за вбитих хижаків? (у 1964 році).
9. Коли загинув останній мандрівний голуб? (у 1914 році у зоопарку м.Цінцінатті в США).
10. Коли знищили останню пару безкрилих гагарок? (в 1844 році на острові Ельдей).

11. В якому році створена Міжнародна рада по охороні птахів (СІПО), яка тепер називається Bird Life? (у 1922 році в м.Лондон).
12. Коли було прийнято перший закон про охорону птахів в Європі? (у XIII столітті. В грамоті Людовика Баварського, наприклад, були такі рядки: "Тяжкий штраф чекає на того, хто зловить синицю, невтомного ловця комах.").
13. Який птах був зображений на щиті вождя гунів Атіли? (сокіл-кречет).
14. Який птах був зображений на гербі князів Рюриковичів? (сокіл).
15. Який птах був зображений на древніх монетах в Афінах? (сова).
16. Як з італійської мови перекладається на українську мову прізвище Христофора Колумба? (голуб).
17. Сірійський дятел порівняно недавно появився на Україні. Коли вперше його зареєстрували? (в 1947 році в м.Ужгород).
18. Голови яких птахів мали деякі боги Древнього Єгипту? (ібиса, сокола).
19. Які птахи в часи середньовіччя цінувались дорожче золота? (білі кречети, їх як найдорожчі подарунки надсилали монархи один одному, за них викупували знатних людей з полону).
20. Якого птаха в часи інквізиції стали вважати супутником нечистої сили? (сову).
21. Який птах був зображений на білому знамені Жанни Д'арк? (голубка).
22. Пір'я яких птахів прикрашали шоломи кельтських воїнів, які вели часті війни з Римською імперією? (півнів).

ПТАХИ І МУЗИКА

1. Який птах має назву танцю? (чечітқа).
2. Який птах має назву, що збігається з назвою частини струнного музичного інструменту? (гриф).
3. Дикий птах, якому присвячена одна з найпопулярніших дитячих пісень? (чиж. "Чирик-пихик, где ты был? На Фонтанке ножки мыл.").

4. Домашній птах, якому присвячена одна з найпопулярніших дитячих пісень? (гуска. "Жили у бабусі два веселих гусі").
5. Який птах, за мотивами народної пісні, пристрасився до вживання наркотичної рослини? (журавель. "Занадився журавель, журавель, до бабиних конопель, конопель...").
6. Який птах, за мотивами народної пісні, може співати у садах? (соловейко. "Ой у вишневому садку там соловейко щебетав...").
7. З якого дикого птаха скубуть пір'я на перину у відомій народній пісні? (з ворони. "Не смійтеся люди, якое воно буде. Я ворону підскубу, ще й перина буде...").
8. З яким птахом порівнюють свого кошового отамана воїни у відомій стрілецькій пісні? (з степовим орлом. "Гей, попереду кошовий. Гей, як той орел степовий...").
9. Які птахи згадуються у щедрівках та колядках? (зозуля, ластівка, щедрик).
10. Де найчастіше звучить голос зозулі у піснях? (у лісі. "Знов зозулі голос чути в лісі...").

ПТАХИ І ДЕРЖАВИ

1. На гербах яких держав є зображення орла? (Польща, Росія, Соломонові острови, США – орлан).
2. Який птах був запропонований для герба США поряд з білоголовим орланом? (індик).
3. В якій країні відмічено найбільшу кількість видів птахів? (Колумбія – 1700 видів).
4. Скільки видів птахів зареєстровано в Україні? (понад 400).
5. Зображення якого птаха лежить в основі державного герба України "тризуб"? (сокола).
6. Який птах у печеному вигляді подається на святковий стіл на Різдво та День подяки у США? (індик).
7. Який птах зображений на гербі Австралії? (ему).
8. На гербі якої острівної держави зображено птаха фаетона, черепаха та пальму? (Сейшельські острови).
9. На гербі якої острівної держави зображений вимерлий птах дронт? (Маврикій).

10. На гербі якої острівної держави зображено ібіса та колібрі? (Тринідад і Тобаго).
11. Який вимерлий птах зображений на грошах країни Маврикій? (дронт).

ПТАХИ І МИСТЕЦТВО

1. Який птах є символом миру? (голуб).
2. Який птах є емблемою УТОП? (орлан-білохвіст).
3. Якого кольору не розрізняють сови? (червоного).
4. Який птах є символом щастя? (лелека).
5. Птах – символ приходу весни? (жайворонок, шпак).
6. На емблемі якого російського театру зображена "чайка"? (МХАТ).
7. Який птах є символом мудрості? (сова).
8. Якого птаха пов'язують з нечистою силою? (сову).
9. З яким птахом порівнюють ходу красивої дівчини? (лебідонькою).
10. Яким птахам встановлені пам'ятники і де? (в 1977 році у м. Цінцінатті в США - мандрівному голубу; у м. Солт-Лейк-Сіті в США - мартинам).
11. Яка пташка, за народним повір'ям, є "ключницею", вирію? (зозуля, у неї зберігаються ключі від вирію).
12. Хто намалював картину "Грачі прилетели"? (А. Саврасов).
13. Кому з художників належить малюнок "Голуб миру"? (Пабло Пікассо).
14. У яких мультфільмах головними персонажами є папуги? ("38 папуг", "Бюро знахідок", "Алладин", "Пригоди папуги Гоші").
15. У назвах яких художніх фільмів згадуються птахи? ("Любов і голуби", "Ворон-месник", "Летять журавлі", "Білий птах з чорною міткою", "Захар Беркут"...)

ПТАХИ І МАТЕМАТИКА

1. Яка загальна кількість птахів на планеті? (приблизно 100 млрд.).

2. Який птах найчисельніший на планеті? (домашня курка, близько 8 млрд.).
3. Який дикий птах найчисельніший на планеті? (червонодзьобий ткачик, 1,5 млрд.).
4. Скільки видів птахів населяє нашу планету? (близько 9600).
5. Який птах має найбільшу кількість пір'їн? (лебідь-шипун, понад 25200 пір'їн).
6. Скільки видів птахів відмічено в Європі? (близько 1000).
7. На скільки літнє оперення щиглика має менше пір'їн ніж зимове? (на 1000).
8. Скільком видам рослин України допомагають розселитись птахи, поїдаючи їх плоди і тим самим розсіваючи насіння? (310).
9. У раціоні скількох видів птахів представлене насіння ялини? (40).
10. Скільки раз вдень прилітає до гнізда з кормом строката мухоловка? (до 600).
11. Скільки днів насиджує кладку ему? (60).
12. Скільки днів насиджує кладку білий лелека? (35).
13. Скільки днів насиджує кладку качка? (28).
14. Скільки днів насиджує кладку курка? (21).
15. Скільки днів насиджують кладку дрібні птахи? (13-15).
16. Скільки днів насиджують яйце зозулі птахи-господарі? (11-12).
17. Скільки метрів може пробігти під водою по дну гірських річок та струмків оляпка у пошуках корму? (до 20).
18. Скільки одночасно різних хижих птахів утримувалось на соколиному дворі при царюванні Олексія Михайловича? (до 3000, з них до 200 кречетів).
19. З якої відстані боривітер міг би роздивитись і прочитати найнижчий рядок у таблиці, по якій окупіст перевіряє зір? (з 90 метрів).
20. Скільки дерев може захистити пара синиць з виводком від шкідників? (до 40).
21. Скільки протягом доби знищують комах золотомушки (корольки)? (до 10 млн.).
22. Скільки одночасно жолудів може набрати у дзьоб сойка, коли восени робить запаси на зиму? (до 10).
23. Скільки видів птахів зареєстровано на Україні? (понад 400).

ДОМАШНІ ПТАХИ.

1. Який дикий вид є предком домашніх качок? (крижень).
2. Які дикі види є предками домашніх гусей? (гуска сіра та сухоніс).
3. У якій частині світу були одомашнені індики? (Північна Америка).
4. У якій частині світу були одомашнені цесарки? (Африка).
5. Який "наймолодший" вид домашніх птахів? (перепілка).
6. У якій країні і коли були одомашнені перепели? (Японія. ХІХст.).
7. Який дикий вид був предком домашніх курей? (банківська курка).
8. Який домашній птах заміняє будильник? (півень).
9. У якій країні було виведено породу курей, півні якої мають найдовші хвости? (у Японії).
10. Якої довжини хвіст у японських півнів? (до 5 метрів).
11. Який домашній птах є найбільш рослиноїдним? (гуска).

ПИТАННЯ - ТЕСТИ

1. Який з наведених птахів належить до ряду соколоподібних? (2)
кардинал - секретар - бургомістр
2. Який з відомих письменників є тезкою одного із видів качок? (2)
Уелс - Гоголь - Мушкетик
3. Який з наведених видів птахів є качкою? (1)
огар - монал - улар
4. Яка з наведених тварин є голубом? (3)
біляк - зеленяк - синяк
5. Який з наведених птахів є куликом? (2)
бугай - баранчик - коровайка
6. Який з цих птахів живе на пташиних базарах? (1)
чистик - лежень - бігунок
7. Назву якого з цих транспортних засобів має морський птах? (3)
какета - прольотка - фаєтон

8. Назву якого з кораблів має морський птах? (2)
корвет - фрегат - крейсер
9. Де живуть папуги какаду? (2)
Африка - Австралія - Америка
10. Який з птахів будує гніздо на землі? (2)
лелека - страус - вінценосний журавель
11. Який з птахів будує гніздо у дуплі? (2)
зяблик - повзик - щиглик
12. Що є сигналом для початку відльоту птахів у теплі краї? (2)
початок "бабиного літа" - тривалість світлового періоду доби - перші заморозки
13. Який з міфічних героїв дав назву одному із видів куриних? (3)
Аполон - Геркулес - Пенелопа
14. Яка з наведених тварин належить до дятлоподібних? (2)
круглоголовка - крутиголовка - голівня
15. Яка з наведених тварин належить до гусей? (1)
сухоніс - качконіс - бутилконіс
16. Яка з цих тварин є папугою?
А) аноа - кеа - моа (2)
Б) ара - мара - ага (1)
В) нестор - мартин - грицик (1)
17. Який з цих попугаїв не вміє літати? (2)
какаду - какапо - кака
18. Яка латинська родова назва дроздів? (2)
барбус - турдус - мормірус
19. Яка назва у американського болотяного птаха? (2)
кана - якан - такін
20. Яка з цих тварин є родичем австралійського ему? (3)
кабарга - каракал - казуар
21. Яка з цих тварин є хижим птахом?
А) каракара - капібара - каракатиця (1)
Б) скалярія - гатерія - гарпія (3)
В) осойд - медойд - бананоїд (1)
Г) костогриз - гісна - кречет (3)
22. Яка народна назва хижого птаха - канюка? (1)
мишойд - змієїд - жабойд
23. Яка народна назва галки? (3)
красавка - мавка - кавка
24. Яка назва у бермудського буревісника? (1)
кахоу - калан - кайман
25. Яка назва у білого журавля? (2)
хаус - стерх - мангуст
26. Яка з цих тварин є птахом?
А) каракал - сервал - трупіал (3)
Б) тур - бугай - віл (2)
27. Як називається нелітаючий птах з Нової Зеландії? (2)
віскаші - ківі - фіфі
28. Як називається індійський шпак? (1)
майна - віра - трос
29. Хто з наведених птахів належить до ряду горобиних? (2)
пастушок - вівчарик - баранчик
30. Яка з цих тварин є совою? (3)
дрімлюга - соня - сплюшка
31. Яка друга назва дрохви-красуні? (1)
джек - макс - дік
32. Який з цих птахів зустрічається в Південній Америці? (2)
турач - тукан - тупік
33. Як називається один із видів качок?
А) шилохвістка - шилодзьобка - шилка (1)
Б) прищ - куц - свищ (3)
В) чирянка - чиряк - чирчик (1)
34. Яка з цих тварин є птахом?
А) лінивець - лежень - соня (2)
Б) мурахойд - медойд - осойд (3)
35. Якого з цих птахів винищили люди?
А) дронго - дронт - довгоніг (2)
Б) ему - кагу - моа (3)
В) епіорніс - сухоніс - ширококоніска (1)
36. Який з пральних порошоків завдячує своїй назві птахові? (2)
омо - аріель - лотос
37. Яка інша назва сірої ворони? (2)
кракас - гава - крокус
38. Як називається один із видів нічних чапель? (1)
кваква - квакша - кваша
39. Як називається птах ряду горобиних, що може бігати під водою?
А) плиска - оляпка - ремез (2)

Б) рінник - пікнік - півник (1)

40. Назву якого з казкових персонажів має один із видів колібри? (1)
ельф - гном - гоблін
41. Який з героїв давньогрецьких міфів має таку ж назву як і один із видів папуг? (3)
сирена - горгона - німфа
42. Як називаються утворення на пір'їнах птахів? (1)
борідки - вусики - щетина
43. У яких птахів самці більші за самок? (2)
голубів - індиків - сов
44. У яких птахів самки більші за самців? (1)
яструби - качки - куріпки
45. Який з цих птахів не зустрічається на Україні? (2)
папуга Крамера - голуба сорока - рожевий шпак

ЗАВДАННЯ - СОРТУВАННЯ

1. Розмістіть цих птахів за розмірами, починаючи з найменшого:
страус - беркут - ворона (3-2-1)
синичка - яструб - дрізд (1-3-2)
крижень - лебідь - гуска сіра (1-3-2)
2. Розмістіть цих птахів за довжиною дзьоба, починаючи з найбільшого:
горобець - лелека - пелікан (3-2-1)
страус - марабу - гриф (2-1-3)
бекас - мухоловка - дрізд (1-3-2)
3. Розмістіть цих птахів за довжиною ніг, починаючи з найкоротших:
голуб - крук - повзик (3-1-2)
чапля - страус - пінгвін (3-1-2)
ластівка - плиска - шпак (1-2-3)
4. Розмістіть цих птахів за вагою, починаючи з найлегшого:
пінгвін імператорський - дрохва - ему (2-1-3)
горобець - корольок - дрізд (2-1-3)
гуска - курка - перепілка (3-2-1)
5. Розмістіть цих птахів за довжиною хвоста, починаючи з найкоротшого:
волове очко - плиска біла - сорокопуд сірий (1-2-3)

голуб - сорока - шпак (3-1-2)

6. Розмістіть цих птахів за максимальною кількістю яєць у їх кладці, починаючи з найбільшої:
куріпка - сорока - чайка (1-2-3)
змієїд - лелека - журавель (2-3-1)
7. Розмістіть цих птахів за розмахом крил, починаючи з найменшого:
кондор - беркут - сапсан (3-2-1)
гуска - альбатрос - качка (3-1-2)
шпак - крук - сойка (1-3-2)
синичка - дятел - яструб (1-2-3)
8. Розмістіть цих птахів за дальністю перельоту до місць зимівлі, починаючи з тих, що летять найдалше:
ластівка - грак - крижень (1-3-2)
чикотень - лелека - гуска сіра (2-3-1)
снігур - мухоловка - полярний крячок (3-2-1)
9. Розмістіть цих птахів за середньою висотою будівництва гнізда, починаючи з тих, що будують гнізда найнижче:
кропив'янка - жайворонок - шуліка (2-1-3)
куріпка - очеретянка - іволга (1-2-3)
журавель сірий - скопа - ластівка сільська (1-3-2)
10. Розмістіть ці види за чисельністю на планеті, починаючи з найрідкісніших:
пугач - крук - червонодзьобий ткачик (1-2-3)
курка домашня - дикий індик - куріпка (2-3-1)
орлан-білохвіст - горобець хатній - сойка (1-3-2)

ПИТАННЯ - ЖАРТ

1. Птах – "еталон" почерку. (курка)
2. Птах – "еталон" намокання. (курка)
3. Хто завжди виходить сухим з води? (качка)
4. Вона залітає у відкритий рот. (ворона, сорока)
5. Якого птаха найлегше піймати неуважним? (гаву)
6. Живий магнітофон. (попугай)
7. Іншими словами несучка. (курка)
8. За Горьким, це нерозумний птах. (пінгвін)

9. Хто ховає голову в пісок? (страус)
10. Під коліном якого птаха такі ж м'язи, як і в нетренованої людини? (горобця).
11. Який птах найбільше схожий на качку? (качур, селезень).
12. Чому чапля спить, стоячи на одній нозі? (бо як підніме другу, то впаде).
13. Яке місто "літає"? (Орел).
14. Хто така "тася"? (качка)
15. Який птах розносить новини на хвості? (сорока).
16. На яке дерево сідає ворона під час зливи? (на мокре).
17. Який птах хвалить своє болото? (кулик).

ЗАГАДКИ ПРО ПТАХІВ

1. Не царського роду, а ходить у короні. (півень).
2. Не годинник, а будить. (півень).
3. Хто раніше за всіх встає? (півень).
4. Маленьке, сіреньке по полях літає, уночі співає. (перепілка).
5. Білі хорони, червоні підпори. (лебідь).
6. Біле як сніг, надуте як міх, лопатами ходить, а рогом їсть. (гуска).
7. Б'ється, стука молоток, він лікує наш лісок. (дятел).
8. Не грішниця, а повішена. Не вмирає, усе співає. (пташка у клітці).
9. Сім соколят в одній постелі сплять. (пташенята у гнізді).
10. Сидить птах на білих горах і з мертвого живого дожидає. (квочка на яйцях).
11. Хто має остроги і не їздить верхи? (півень)
12. У воді купалася - сухою осталася. (качка).
13. Які ноги заввишки, такий ніс завдовжки, Хату на хаті має, жабам рахунок знає. (лелека).
14. Котрий птах ніколи собі гнізда не робить? (зозуля).
15. Маленький, сіренький, по гаях літає, уночі співає. (соловейко).
16. Шило-вило мотвило попід небесами ся вило. В літі співає, на зиму нас покидає. (ластівка).
17. Спереду шильце, ззаду вильце. Ззаду сукенце, а спереду біле полотенце. (ластівка).

18. Біле як сніг, чорне як жук, вертиться як біс і повертає в ліс. (сорока).
19. Швидко скрізь цей птах літає, безліч мошок поїдає, за вікном гніздо будує, тільки в нас він не зимує. (ластівка).
20. Маленький, сіренький на соняшник сів, надзьобався добре і далі полетів. (горобець).
21. Не людина, а живе в хатці зі стріхою. (горобець).
22. Уночі гуляє, а вдень спочиває, має круглі очі, бачить серед ночі. (сова).
23. Вдень сліпа, а вночі зряча, мишей ловить, а не кіт. (сова).
24. Біла латка, чорна латка по дереву скаче. (сорока).

ЧЕТВЕРТИЙ ЗАЙВИЙ

Серед наведеного переліку видів необхідно відкинути зайвого за певними ознаками.

1. Вони зустрічаються у Південній Америці:
 А) єгипетська чапля – червоний фламінго – тукан – ему (4)
 Б) ара – какаду – амазон – квезеал (2)
2. Вони зустрічаються у Африці:
 А) секретар – страус – кардинал – жако (3)
 Б) ібіс – казуар – гриф – медоукажчик (2)
3. Вони будують гнізда на землі:
 А) жайворонок – коноплянка – щеврик – жовта плиска (2)
 Б) журавель сірий – куріпка – журавель вінценосний – лунь польовий (3)
4. Це представники ряду соколоподібних:
 А) яструб – костогриз – канюк – боривітер (2)
 Б) підорлик – кречет – підкоришник – лунь (3)
5. Вони занесені до Червоної книги України:
 А) лелека чорний – лелека білий – журавель сірий – косар (2)
 Б) орел степовий – шуліка рудий – шуліка чорний – сапсан (3)
 В) глухар – кулик-сорока – огар – тетерев (4)
6. Вони живляться мертвими тваринами:
 Могильник - стерв'ятник – сип – гриф (1)
7. Цей вид знищений людиною:
 А) дронт – мандрівний голуб – моа – археоптерикс (4)

- Б) епіорніс – безкрила гагарка – каракара – лабрадорська гага (3)
8. Це нелітаючий птах:
А) страус – ківі – казуар – коровайка (4)
Б) ему – пелікан – нанду – какапо (2)
9. Це представник сов:
сич – широкоорот – сипуха – пугач (2)
10. Вони будують гнізда у дуплах:
А) шпак – одуд – дрізд – горобець (3)
Б) сойка – гаїчка – повзик – синичка (1)
11. Вони належать до синантропних птахів:
А) ластівка сільська – ластівка міська – ластівка берегова – серпокрилець (3)
Б) горобець хатній – синичка чубата – горлиця садова – голуб сизий (2)
12. Вони зустрічаються на водоймах:
А) крижень – лунь очеретяний – мартин звичайний – дрохва (4)
Б) дрімлюга – квак – бугай – попелюх (1)
13. Вони добувають корм у польоті:
Ластівка – сапсан – мухоловка – осоїд (4)
14. Вони у нас зимують:
А) шишкар – пуночка – повзик – кропив'янка (4)
Б) підкоришник – очеретянка – сойка – синичка (2)
15. Вони їдять рибу:
Скопа – мартин – крячок – кулик-пісочник (4)
16. Це представники ряду папугоподібних:
А) какаду – какапо – каракара – кеа (3)
Б) мара – ара – амазон – арара (1)
17. Це лісові птахи:
А) припутень – дрізд чорний – плиска жовта – жовна зелена (3)
Б) дятел малий – кульон великий – сичик-горобець – горлиця звичайна (2)
18. Вони зустрічаються в Австралії:
Казуар – ківі – ему – какаду (2)
19. Це морські птахи:
Рибалочка – альбатрос – буревісник – фрегат (1)
20. Їх можна навчити говорити:

- Папуга – шпак – ворона – канарейка (4)
21. У їх видовій назві присутнє слово "білий":
лелека – журавель – ворона – чапля (3)
22. Вони належать до ряду сивкоподібних:
Лежень – грицик – мартин – нестор (4)
23. Це найбільші сучасні нелітаючі птахи на своїх материках:
Моа – нанду – ему – африканський страус (1)
24. Ці птахи мають зігнутий на кінці дзьоб:
Папуга – сокіл – сорокопуд – сиворакша (4)
Яструб – косар – сапсан – боривітер (2)
25. На цих птахів дозволяється полювати:
Глухар – гуска сіра – чирянка велика – лиска (1)
Куріпка сіра – дрохва – припутень – крижень (2)

ЗАКІНЧИТИ ПРИКАЗКУ

- Лякана ворона й... (куща боїться).
- А мені як солов'ю – (пісня).
- Не відкривай рота, бо... (влетить сорока).
- Рання пташка росу п'є, а пізня - ... (слізки лле).
- Краще синиця в жмені, ніж ... (журавель в небі).
- Людина без Батьківщини, що пташка ... (без пісні).
- Що ти мостишся, як ... (курка на яйцях)?
- Співай краще добре щигликом, ніж ... (погано солов'єм).
- Ластівка день починає, а ... (соловей кінчає).
- Журавель у небі, а він ... (йому уже ціну встановлює).
- Пташка красна своїм пір'ям, а ... (людина знаннями).
- Який одудок, такий ... (чубок).
- Знає сорока, де ... (зиму зимувати).
- Хоч сорока одна, зате ... (біла щодня).
- Голодній курці ... (просо на думці).
- Де багато пташок, там ... (нема комашок).
- Сокіл шанує свої крила, а ... (людина ім'я).
- Скільки б ворона не купалась, ... (гускою не стане).
- Зозуля стала кувати, ... (морозам більше не бувати).
- Слово не горобець, ... (вилетить не піймаєш).
- Кожен кулик своє ... (болото хвалить).

ЗМІСТ

1. ПТАШИНІ МІГРАЦІЇ.....	4
2. ГНІЗДОВА БІОЛОГІЯ ПТАХІВ.....	5
3. ПТАХИ ВЗИМКУ.....	7
4. ПТАХИ І ПОЛІТ.....	8
5. БУДОВА ТІЛА І ФІЗІОЛОГІЯ ПТАХІВ.....	9
6. ЖИВЛЕННЯ ПТАХІВ.....	11
7. ПТАШИНІ ПІСНІ.....	13
8. ПОВЕДІНКА ПТАХІВ.....	14
9. ПТАШИНІ НАЗВИ.....	15
10. ПТАХИ І ГЕОГРАФІЯ.....	17
11. ПТАХИ І СУСПІЛЬСТВО.....	17
12. ПТАХИ І ЛІТЕРАТУРА.....	19
13. ПТАХИ ТА ІСТОРІЯ.....	20
14. ПТАХИ І МУЗИКА.....	21
15. ПТАХИ І ДЕРЖАВИ.....	22
16. ПТАХИ І МИСТЕЦТВО.....	23
17. ПТАХИ І МАТЕМАТИКА.....	23
18. ДОМАШНІ ПТАХИ.....	25
19. ПИТАННЯ - ТЕСТИ.....	25
20. ЗАВДАННЯ - СОРТУВАННЯ.....	28
21. ПИТАННЯ - ЖАРТ.....	29
22. ЗАГАДКИ ПРО ПТАХІВ.....	30
23. ЧЕТВЕРТИЙ ЗАЙВИЙ.....	31
24. ЗАКІНЧИТИ ПРИКАЗКУ.....	33

Подільський клуб любителів птахів „AVES”

Клуб „AVES” - це добровільне об'єднання громадян України, які не байдужі до долі нашої природи, в першу чергу птахів. Мета членів клубу – об'єднання зусиль по збереженню, вивченню та відтворенню усього різноманіття, як диких видів, так і домашніх порід свійських і декоративних птахів, а також проведення дослідницьких та природоохоронних робіт по збереженню природних біотопів, як середовища існування птахів.

Клуб „AVES” створений при Голосківській ЗОШ I-III ступенів Летичівського району Хмельницької області у 1996 році. З 1997 року клуб видає власну газету „Інформаційний вісник Подільського відділення УТОП та клубу „AVES”. Крім того, видаються додатки до газети: „Пізнавальні розваги від „AVES”, „Календар”, „Птах року”. Також видано методичні поради для орнітологів початківців: „Пізнай світ птахів”, брошуру „Орнітофауна Хмельницької області” та „Путівник орнітолога на 1999 рік”. При клубові діє екологічна бібліотека, у якій зібрано книги, журнали, газети, ксерокопії статей, буклети, плакати та інша друкована продукція на екологічну тематику.

З 1998 року на базі клубу „AVES” зареєстровано Подільське відділення Українського товариства охорони птахів (УТОП).

Основними напрямками роботи членів відділення та клубу є:

- екологічна освіта учнів та місцевого населення;
- участь у різних Всеукраїнських та міжнародних екологічних, наукових та природоохоронних програмах та акціях;
- проведення екологічних туристичних походів та експедицій;
- видавнича діяльність;
- наукові дослідження за темами:
 1. Інвентаризація орнітофауни Поділля.
 2. Гніздова біологія птахів.
 3. Фенологічні спостереження за міграцією птахів та розвитком рослин навесні.
 4. Моніторинг за популяціями білого лелеки.
 5. Моніторинг за популяціями соколоподібних у Летичівському р-ні.
 6. Обліки зимуючих птахів в рамках Великого зимового обліку

птахів (УТОП), Республіканського обліку біля водних зимуючих птахів (ТОВПУ) та по програмі „Parus” (МОО).

7. Причини смертності птахів на Поділлі.

- роботи на еколого-краєзнавчій стежці „До невичерпних джерел Межибожжя”;
- співпраця з УТОП, УОТ, ЗВУОТ, СМОУ, кафедрами зоології Київського та Львівського національних університетів, різними громадськими екологічними організаціями;

Щороку у різних напрямках роботи клубу бере участь понад 100 любителів природи. Запрошуємо до співробітництва усіх, хто зацікавлений у збереженні та вивченні природи рідного краю.

Клуб є неурядовою організацією, тому вся його робота та видавнича діяльність здійснюється за рахунок добровільних пожертв членів клубу та деяких організацій (УТОП, Голосківська ЗОШ).

ВИДАННЯ КЛУБУ „AVES”

1. В.О.Новак, Л.М.Новак. Пізнай світ птахів. 1996.-16 с.
2. В.О.Новак, Л.М.Новак. Орнітофауна Хмельницької області. 1998.- 32 с.
3. Путівник орнітолога на 1999 рік. 1998.- 16 с.
4. Інформаційний вісник Подільського відділення УТОП та клубу любителів птахів „AVES”. №1 - №16.
5. Пізнавальні розваги від „AVES”. №1 - №6
6. Календар „Сова”. 2000 рік.
7. Календар „Шуліка”. 2001 рік.
8. Календар „Хижі птахи”. 2001 рік.
9. Календар „Сапсан”. 2002 рік.
10. Птах року „Білий лелека”. 2000 рік.

Усі видання можна замовити (по їх собівартості) за адресою клубу:

**Клуб „AVES”, школа
с.Голосків
Летичівський р-н
31535 Хмельницька обл.**